

Cultura i Espectacles

En record de l'autora mallorquina i Premi d'Honor de les Lletres Catalanes

Maria Antònia Oliver, quan va rebre el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes, el 2016 ■ JOSEP LOSADA

Mor la narradora manacorina Maria Antònia Oliver, una de les veus més potents de la literatura catalana de la generació dels setanta des de la Transició

Adeu, Maria Antònia

David Castillo
BARCELONA

Als 75 anys el cor de Maria Antònia Oliver ha dit prou. Havia resistit un trasplantament a finals del segle passat, tot just abans del càncer que va liquidar de manera fulminant el seu marit, amic i interlocutor Jaume Fuster, el 1998. Eren una parella fonamental, fundadors del col·lectiu Ofèlia Dracs, que va trasbalsar la literatura dels anys de la Transició a partir de l'èxit de *Deu pomes té el pomer*, i altres

reculls de gènere, en què Maria Antònia Oliver va intervenir, com ara *Lovecraft*, *Lovecraft* (1981), *Negra i consentida* (1983), *Essa efa. recull de contes intergalàctics* (1985), *Boccatò di cardinali* (1985) i *Misteri de reina* (1994). La seva història dins la literatura havia començat molt abans, en la segona meitat dels anys seixanta, amb els Beatles encara junts. De fet, el seu primer llibre en solitari, *Cròniques d'un mig estiu*, va aparèixer al segell històric del Club Editor l'any

1970. Seria el primer capítol d'una llarga història, que en principi ella va voler associar al món de les rondalles i del seu paisatge mallorquí natal. S'escamparia per una obra que només la greu malaltia va tallar. Després d'un grapat de novel·les i de començar a fer de guionista en el circuit català de TVE, Oliver va inaugurar el 1985 la sèrie de novel·la negra de la Lònia Guiu amb *Estudi en lila*, publicada dins la dinàmica col·lecció sota els auspicis de La Magrana. La Lònia Guiu protagonitza-

ria altres obres de la nostra escriptora com ara *Antípodes* (1988) i *El sol que fa l'ànec* (1994). En paral·lel va desenvolupar unes no-

Creadora de Lònia Guiu, va ser una autora de qualitat, amb suport comercial dels lectors

vel·les que van obtenir una bona recepció per part del públic i la crítica. Va ser una escriptora de qualitat que tenia el suport comercial del lector. Les més conegudes van ser *Joana E.*, de 1992, que havia estat guardonada amb el premi Prudenci Bertrana, i *Amor de cans*, premi Ciutat de Palma Llorenç Viallonga de 1994. Un altre dels aspectes poc recordats de Maria Antònia Oliver va ser la ingent tasca de traducció, que va fer primer al castellà amb Jaume Fuster, amb autors

com ara Natalia Ginzburg i Maiakovski, i en solitari al català, amb títols d'Italo Calvino, Stevenson, Virginia Woolf, Mark Twain, Jules Verne o la descomunal *Moby Dick*, distingida amb el Premi de Literatura Catalana de la Generalitat el 1985. Des del premi Recull de Blanes de 1971 fins al Premi d'Honor de les Lletres Catalanes del 2016, el reconeixement va ser total i merescut.

En una entrevista que li va fer Lourdes Domínguez per al suplement Cultura de l'Avui el 2003, Maria

L'APUNT

L'entusiasme del
'més difícil encara'

Jordi Bordes

Antonia Oliver explicava com havia evolucionat la seva escriptura: "No és que hagi canviat només la meua escriptura, és que després de la mort del Jaume tota jo he canviat. Ara, quan escric, no soc feliç, mentre que abans, sí. Fins a aquell moment, no havia sigut mai una autora que patís escrivint, però ara escriure ja no em dona felicitat. Després de la mort del Jaume, vaig passar dos anys que no em sortien les paraules i només em vaig veure capaç de reescriure una novel·la que ja tenia escrita: *Tallats de lluna*. Recordo que em va costar molt trobar el to: en tres mesos en vaig fer dues noves versions, escrivint com una boja. Però la veritat és que no sentia la mateixa felicitat que abans experimentava. I encara ara, per exemple, estic intentant escriure una nova novel·la protagonitzada per la meua detectiu, la Lònia Guiu, i no em surt." En una conversa privada, l'escriptora m'explicava que ella també havia mort amb Jaume Fuster, de la mateixa manera que li hauria passat a ell, tot i ser un home dinàmic i entusiasta.

Amb Jaume Fuster compartien fins i tot la vocació pel feminisme. Així ens ho explicava, argumentant que no ens podíem rendir a la confusió dels nous temps ni a abaixar els braços amb temes bàsics: "És que encara hi ha moltes coses a fer! Potser les noies joves creuen que el feminisme ja està passat de moda, però el cert és que encara estem en una societat patriarcal i que s'ha de lluitar per canviar aquesta situació. Els homes no ho faran, perquè no pateixen, haurem de ser nosaltres. Encara hi ha milions de dones amb vel o amb burca i nenes a qui se'ls practiquen ablacions. A Europa estem millor, però tot i així encara estem lluny de la plena igualtat. La majoria de les dones no han arribat als llocs de poder ni de decisió de la societat civil ni de la política." Oblidada els últims anys d'inactivitat, ens costarà deixar-la enrere. ■

Circus Art Foundation continua treballant en el seu desè aniversari per defensar un Festival Internacional que es mantingui en el top 5 dels certàmens mundials i construint un espai de divulgació i conservació de documents històrics sobre el circ. Han aguantat com a fundació privada canvis d'emplaçaments, divorcis amb empentes polítiques i insistència a concentrar

l'excel·lència en una ambició internacional. Ara tot just comencen a arribar *troupes* d'arreu del món. La feina ha estat titànic. "Ho tornaria a fer?", preguntem al director Genís Matabosch: "Penedir-se'n és absurd; es perd temps; ara, m'he equivocat molt", admet. Demuestra l'entusiasme del més difícil encara. Dijous, torna l'Elefant d'Or a la Devesa de Girona.

L'art fet per dones, Teresa Lanceta, Cinthia Marcelle i María Teresa Hincapié, dominarà el primer any del museu dirigit per Dyangani

Macba revolucionat

Maria Palau
BARCELONA

Hi ha gestos que delaten les intencions de qui realment vol canviar les maneres de fer enquistades i aparentment inamovibles. En els seus primers sis mesos al capdavant del Museu d'Art Contemporani de Barcelona (Macba), Elvira Dyangani Ose n'ha fet dos que esbossen el que ella anomena un altre "museu possible". Un, quan va veure el grafit d'una pintura que regalima en una paret propera al centre d'estudis i documentació de la institució i va donar l'ordre que no fos eliminat. L'altre, atendre una demanda veïnal del Raval de poder disposar d'un espai de lectura, que ella es va comprometre a habilitar al nou edifici que es construirà a la plaça dels Àngels per satisfer els plans d'expansió del Macba.

Què vol dir tot plegat? Doncs que per Dyangani un museu públic ho és, de públic, fins a les últimes conseqüències, no només sobre el paper, i que els seus murs no són una barreira que separa l'art de la realitat social. El dins i el fora són la mateixa cosa. Amb aquest principi de museu desjerarquitzat, sensible i curós, Dyangani va presentar ahir el programa d'exposicions d'enguany, que rep en herència dos projectes del seu antecessor, Ferran Benablit, però amb els quals se sent molt còmode. L'un, de Teresa Lanceta (*Teixir com a codi obert*, del 8 d'abril al 11 de setembre) i l'altre, de Cinthia Marcelle (*Una conjunció de factors*, del 15 de juliol al 8 de gener). Dues dones de contextos diferents (el català i el brasiler), també de llenguatges divergents (el

La instal·lació 'Lincoln, Lonnie and Me. A Story in 5 Parts', de Carrie Mae Weems, es veurà a la Capella ■ MACBA

tèxtil i el cinema i la instal·lació), però unides per un fer col·lectiu, horitzontal, empàtic i, al cap i a la fi, desafiador de les lògiques de poder en clau de classes, races i organitzacions de treball.

Dyangani ha reblat aquest accent revolucionàriament femení amb una tercera proposta de la colombiana María Teresa Hincapié (*Si això fos un principi d'infinit*, del 20 d'octubre al 26 de febrer), morta prematurament als 54 anys, de nou amb un sentit molt profund d'allò domèstic que va ser la matèria primera de les seves *performances*. I també amb una videoinstal·lació de Carrie Mae Weems a la Capella (*Lincoln, Lonnie and Me. A Story in 5 Parts*, del 8 d'octubre al 15 de gener) que enriquirà les dues grans exposicions que el centre KBR de la Fundació Mapfre i la Fundació Foto Colectania de-

dicaran a aquesta artista afroamericana. Dyangani signa el comissariat de tota l'operació de reivindicació de Mae Weems.

Obrir de bat a bat les portes del museu a l'art fet per dones més enllà de les quotes imposades per complir l'expedient és una sacsejada forta d'aquest nou Macba en construcció. I no seran les úniques veus silenciades que s'hi escoltaran. També hi haurà lloc per a un projecte curat per Mariana Botey i El

"Hem de pensar com s'han explicat els fets històrics i què s'ha deixat de banda"

Espectro Rojo sobre les cosmovisions indígenes (*Ayuuikjä'äy Èy Konk. Una fabulació basada en un mite mixe*, del 10 de novembre al 26 de febrer), i per a una aventura de rescat de 800 publicacions que tracen una història escrita des del segle XVIII, per no europeus, de la resistència política i cultural de pobles que han patit el colonialisme, l'esclavitud i el genocidi (*Sismografía de les lluites*, del 9 de juny al 25 de setembre).

"Hem de pensar com s'han explicat els fets històrics i què s'ha deixat de banda", remarca Dyangani, que vol traslladar aquesta reflexió al cor mateix del Macba, la seva col·lecció. No s'esperarà a tenir els nous espais de l'ampliació, que s'inauguraran el 2024, i aquest any mateix ja assajarà mirades oblidades per la història i per la història de l'art. Ahir va posar com a exemple

d'artista que ha quedat despenjat del cànon Josep Grau Garriga (no és casualitat que el seu món fos el dels teixits, com Lanceta, un art menystingut fins fa poc i de fet encara ara). Ella li vol donar un lloc privilegiat en el discurs renovat, que s'estrenarà a finals de juny i que a partir d'ara supervisarà una nova comissió assessora formada per Jessica Morgan, Naomi Beckwith, Pablo Lafuente, Shumon Basar, Martí Manen i Chris Dercon (aquest, l'únic que ha sobreviscut de l'antic comitè).

El primer Macba sota la tutela de Dyangani tindrà un pressupost de 10,5 milions d'euros. "Menys dels que volia", va dir. Té motius per estar decebuda: el Museu Reina Sofia de Madrid mou quatre vegades més de recursos. Així i tot, afronta el repte amb "entusiasme", que sovint hi fa més que els diners. ■